

NATO

a protiraketový štít

Velvyslanec České republiky při NATO Štefan Füle poskytl rozhovor na aktuální téma

Připravili: Michal ZDOBINSKÝ a Jan PROCHÁZKA
Foto: Jan PROCHÁZKA

■ **Pane velvyslanče, můžete na úvod charakterizovat bezpečnostní rizika, která dnes nebo v blízké budoucnosti hrozí České republice, potažmo NATO?**

Členství v Severoatlantické alianci a pevné transatlantické vztahy jsou základem bezpečnostní strategie České republiky a zároveň

garancí obrany země v případě napadení. Pravděpodobnost, že k němu dojde mohutným vpádem pozemních sil, je v dohledné době velmi malá. Naopak nebezpečí asymetrických hrozeb, včetně útoku za použití zbraní hromadného ničení a balistických raket, roste s tím, jak některé nedemokratické a zejména nepředvída-

telné režimy usilují o přístup k těmto zbraním a jejich nosičům. Již Strategická koncepce NATO, schválená nejvyššími představiteli států a vlád ve Washingtonu v dubnu 1999, proto explicitně vyzvala k pracím na protiraketové obraně, a to ve spojitosti s ohrožením právě zbraněmi hromadného ničení. Teroristické útoky na Spojené státy dne 11. září 2001 pak poukázaly na další velmi nebezpečnou hrozbu, a to ze strany mezinárodního terorismu a militantních extremistických hnutí. Tyto nové hrozby spolu s globálními důsledky nekontrolovatelných či rozpadajících se států přiměly Alianci na začátku 21. století k hlubší politické a vojenské transformaci.

■ **Jak na tato nová rizika reaguje NATO?**

Základní poslání Aliance se nijak nemění – tím zůstává obrana obyvatelstva členských zemí, jejich území a společných hodnot. Mění se však svět kolem nás a na to musí reagovat i naše Aliance, má-li odpovědně a efektivně naplňovat své poslání. Praha v tomto procesu sehrála důležitou roli. Nejvyšší představitelé členských zemí právě zde na summitu v roce 2002 potvrdili, že Aliance musí zůstat relevantní bezpečnostní zárukou i v tomto novém prostředí. Má tomu napomoci řada nových nástrojů, které se nám daří od té doby dále rozvíjet. Mezi ty politické patří prohloubení dialogu o bezpečnostních otázkách a jeho rozšíření i o takové oblasti, jako je energetická

bezpečnost. Mezi partnerské patří budování široké sítě konzultačních a kooperativních vztahů, kam mj. patří jak další rozšiřování NATO, tak i upevňování strategických vztahů s Ruskou federací. Novým bezpečnostním hrozbám čelíme i vojenskými operacemi vedenými v souladu s Chartou OSN, resp. rezolucemi Rady bezpečnosti OSN. Mezi nejdůležitější vojenské kroky patří vytvoření jednotek rychlé reakce a zvýšení expedičních schopností.

■ *Lze zmínit konkrétnější opatření?*

Summit v Praze kromě jiného rozhodl, že vzhledem k povaze nových hrozeb je třeba posoudit i otázku vytvoření funkčního systému obrany aliančního území a jeho obyvatel před balistickými raketami. Příslušná Studie proveditelnosti byla dokončena v roce 2006 a na summitu v Rize koncem téhož roku její hlavní závěry schválili nejvyšší představitelé států a vlád. Základním přínosem studie je zjištění, že protiraketová obrana území Aliance a jejích populačních center je technicky proveditelná. Poměrně rozsáhlá studie se tak stala technickým podkladem pro probíhající konzultace, jejichž cílem bude přijetí politického rozhodnutí, zda Aliance má mít vlastní protiraketový štít a jaké mají být jeho parametry. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že při svém rozhodování bude NATO vycházet z klíčových principů své činnosti, kterými jsou nedělitelnost alianční bezpečnosti a alianční solidarita. Podstatná v této souvislosti je i skutečnost, že z celkových 26 členských zemí jich 21 je současně členem Evropské unie. Navíc jakékoliv rozhodnutí může být přijato jen na základě konsenzu – tedy souhlasu všech členských zemí. Aliance také vždy prosazovala a prosazuje řešení krizí a konfliktů především politickými prostředky a v tomto kontextu je třeba vidět i protiraketovou obranu. Jedná se výlučně o obranné prostředky, které mají sloužit k ochraně před potenciálním propojením nepředvídatelných režimů a teroristů na jedné straně a zbraní hromadného ničení a balistických raket na straně druhé. Zpravodajské služby, ale i otevřené zdroje shodně konstatují, že existují státy a oblasti, které se postupně k takovému propojení přibližují.

■ *Jak Severoatlantická aliance postoupila v oblasti protiraketové obrany?*

Aliance již delší dobu rozvíjí program protiraketové obrany bojiště zaměřený na obranu aliančních sil působících v operaci, a to jak uvnitř, tak mimo území Aliance. Takováto obrana se opírá o již existující (například Patriot),

tak i vyvíjené národní prostředky obrany proti taktickým balistickým raketám. Státy NATO se rozhodly vynaložit prostředky na integraci těchto národních prostředků do aliančního systému řízení a velení. První takový kontrakt byl podepsán koncem minulého roku. Očekává se, že tento alianční protiraketový systém by mohl být funkční během několika dalších let. Právě oblast protiraketové obrany vojsk v operacích je jedním z příkladů úspěšné spolupráce mezi Severoatlantickou aliancí a Ruskou federací v rámci Rady NATO – Rusko. Cílem je dosáhnout interoperability aliančních a ruských protiraketových systémů při ochraně rozmístěných vojsk v rámci případné společné operace NATO a RF. V současnosti probíhá zpracování příslušných studií. Součástí práce jsou i společná cvičení prvků velení a řízení protiraketových jednotek NATO a Ruské federace. Studie proveditelnosti i příslušné závěry posledního aliančního summitu poukazují na důležitost národních schopností při budování komplexního systému protiraketové obrany NATO. Poukazuje se zejména na podstatné technologické a finanční výhody, které by přineslo eventuelní zapojení již existujícího či rozmísťovaného národního systému do komplexního aliančního protiraketového štítu.

■ *V budování komplexního systému protiraketové obrany jsou jednoznačně nejdále Spojené státy...*

Americký globální protiraketový systém je již delší dobu deklarován jako systém na obranu nejen USA, ale i spojenců. Již nyní geograficky zahrnuje několik dalších zemí, např. radary ve Velké Británii, Grónsku či Japonsku, a kromě území USA pokrývá i Kanadu, která se však na systému nepodílí. Jeho případné rozmístění ve střední Evropě dává možnost chránit jak USA, tak i evropské spojence proti raketám vypuštěným zejména z oblasti Blízkého východu. Rozmísťování evropského pilíře americké protiraketové obrany sehraje klíčovou roli pro jakékoliv rozhodnutí o budoucnosti aliančního protiraketového systému. Americký systém je kompatibilní s aliančním systémem řízení a velení a lze jej tedy do tohoto systému integrovat. Náklady, které by nesla Aliance na tuto integraci a provoz systému, by tvořily jen malou část nákladů odhadovaných k vytvoření vlastního aliančního systému. NATO za jednu z variant navíc považuje propojení takto integrovaného národního systému se zmíněným aliančním systémem na obranu proti taktickým balistickým raketám. Aliance počítá s tím, že takový obranný systém lze budovat co do schopností postupně.

■ *Neměl by případný alianční systém protiraketové obrany negatívni dopad na vztahy s Ruskem?*

Partnerství mezi NATO a Ruskou federací je strategickým elementem pro posílení bezpečnosti v Euroatlantické oblasti. To by mělo najít svůj odraz i na úrovni spolupráce s Ruskem na eventuelním budování komplexní alianční protiraketové obrany. Otevřená komunikace s Ruskou federací probíhá na několika úrovních, nevylučuje Radu NATO – Rusko. Technologickým mostem k takové spolupráci je společná práce na interoperabilitě taktických protiraketových systémů. Politickým mostem by pak mělo být rozhodnutí Aliance o vybudování komplexního aliančního systému a o formách spolupráce s Ruskou federací při jeho realizaci.

■ *Jak tedy vidíte perspektivu případného komplexního aliančního „protiraketového deštníku“?*

Z časových, praktických, technologických i finančních důvodů si nelze představit budování komplexního aliančního systému protiraketové obrany, který by neintegroval již existující národní schopnosti v tomto směru. Pro budování alianční protiraketové obrany je proto její úzká provázanost s americkým systémem jedinou reálnou cestou vpřed. Rozmístění evropského pilíře americké globální protiraketové obrany je první element mnohem širší architektury, přispívající k ochraně všech nás Evropanů. Odmítání amerického systému ve své podstatě znamená odmítnout základ možného systému aliančního. Tyto úvahy samozřejmě neprobíhají ve vakuu – pro naši Alianci je aktivní obrana jen jednou ze škál možností reakce na vyvíjející se bezpečnostní prostředí. Prioritami jsou a zůstávají prevence a politické prostředky. Síla takových politických prostředků však vždy v historii závisela na rozhodnosti a opatřeních k zajištění vlastní bezpečnosti a nevydíratelnosti. Pražské rozhodnutí nejvyšších představitelů států a vlád o zpracování Studie proveditelnosti před více než čtyřmi lety i jakékoliv další alianční úvahy o vybudování protiraketového systému je tak třeba vždy vnímat ve světle vyvíjejícího se bezpečnostního prostředí a nových bezpečnostních hrozeb. Adekvátní reakcí na ně plní Aliance své hlavní poslání – hájení svobody, společného dědictví a kultury svých národů, založené na zásadách demokracie, svobod jednotlivce a právního státu.